

Bachelor Docent Beeldende Kunst en Vormgeving Zuyd Hogeschool

*Verlag van de beperkte opleidingsbeoordeling
10 december 2019*

Colofon

Instelling en opleiding

Zuyd Hogeschool

Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: positief

Opleiding: Docent Beeldende Kunst en Vormgeving

Locatie: Maastricht

Variant: Voltijd

Croho-nummer: 39100

Visitatiecommissie

drs. R. (Raoul) van Aalst, voorzitter

P. (Pieter) Mols, deskundige

drs. F. (Fred) Wartna, deskundige

I. (Ilse) van Lieshout BA, deskundige

A. (Annemijn) Leguijt, student-lid

dr. M.J.H. (Marianne) van der Weiden, secretaris

De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van

AeQui VBI

Vlindersingel 220

3544 VM Utrecht

www.AeQui.nl

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrucken.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	6
1. Beoogde leerresultaten	8
2. Onderwijsleeromgeving	10
3. Toetsing	14
4. Gerealiseerde leerresultaten	17
Bijlagen	19
Bijlage 1 Visitatiecommissie	20
Bijlage 2 Programma visitatie	21
Bijlage 3 Bestudeerde documenten	22

Samenvatting

Op 10 december 2019 is de bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving (DBKV) van Zuyd Hogeschool gevisiteerd door een commissie van AeQui. Het totaaloordeel van de commissie is **positief**.

De voltijdse vierjarige opleiding omvat 240 EC en leidt studenten op tot startbekwame kunstvakdocenten die bevoegd zijn voor het gehele werkveld van binnen- en buitenschoolse educatie beeldende kunst en vormgeving.

Naast de vierjarige voltijdvariant is er een tweejarige verkorte KOP-studie (60 EC) voor studenten in het bezit van een bachelordiploma in de beeldende kunsten en vormgeving.

Beoogde leerresultaten

De bacheloropleiding DBKV leidt studenten op tot startbekwame kunstvakdocenten voor het brede werkveld van binnenschoolse en buitenschoolse kunsteducatie. De commissie vindt het een sterk punt dat de beoogde leerresultaten zijn gebaseerd op een landelijk vastgesteld profiel. Door deze verankering voldoen ze aan de eisen van inhoud, niveau en oriëntatie. De opleiding richt zich duidelijk op de toekomstige kunstvakdocent en op verbreding van het werkveld. De contacten met het werkveld zijn stevig en zullen de opleiding helpen haar ambities waar te maken. Wel adviseert de commissie de visie duidelijker te formuleren, zodat de kernwaarden meer doorleefd worden en studenten een helderder beeld hebben van de mogelijkheden van beeldende kunst in het onderwijs en waarom ze zouden moeten kiezen voor de opleiding aan Zuyd Hogeschool. De commissie adviseert de opleiding concrete keuzes te maken en tot een heldere focus te komen. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Programma

In het programma komen de rode draden van de opleiding (beeldende vaardigheden, theorie en de integratie van beide in de beroepspraktijkvorming) afwisselend aan de orde. De commissie vindt het curriculum goed gestructureerd en inhoudelijk compleet. Het programma is wel erg vol, en beweegt van jaar tot jaar mee met de wensen van studenten. De commissie adviseert meer

focus aan te brengen. De commissie vindt de leeromgeving uitnodigend en stimulerend, met een goede balans tussen de aandacht voor proces en product. Studenten voelen zich goed begeleid. De commissie beveelt aan meer bewust na te denken over (vormen van) een didactisch concept en de bestaande good practices met elkaar te delen. De docenten zijn enthousiast, deskundig en betrokken bij hun studenten. De beperkte omvang van het docententeam is zowel een kracht als een beperking, zoals het team zich ook bewust is. De opleiding beschikt met de werkplaatsen, atelierruimten en de eigen huiskamer over uitstekende faciliteiten. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Toetsing

De commissie is van oordeel dat de opleiding een degelijk toetsstelsel hanteert. Er zijn mechanismen om de validiteit en betrouwbaarheid te garanderen en docenten werken aan hun bekwaamheid als examiner. De borgingsagenda en het jaarverslag van de examencommissie laten zien dat de commissie haar werk serieus uitvoert en aanwijzingen geeft als verbetering nodig is. De opleiding hecht niet alleen belang aan een goede summatieve toetsing, maar ook aan formatieve beoordeling. De commissie meent dat de formatieve toetsing nog versterkt kan worden, waardoor het toetsprogramma ook minder vol wordt. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Gerealiseerde leerresultaten

In het afstudeerprogramma laten de studenten zien dat ze beschikken over alle opleidingscompetenties op eindniveau. De commissie vindt dat de studenten knap werk afleveren, van goede kwaliteit. De commissie kan zich vinden in de gegeven beoordelingen: die zijn consistent met het niveau van het afgeleverde werk. In het algemeen zijn de cijfers niet erg hoog, doordat de lat hoog ligt. Studenten moeten op veel verschillende vlakken presteren, ook onderzoeksmatig. De commissie geeft de opleiding in overweging bij het onderzoek te werken vanuit breed overkoepelende thema's, zodat studenten kunnen voortbouwen op eerder werk. De afgestudeerden doen het goed in het werkveld. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Alle standaarden van het NVAO kader zijn positief beoordeeld. Op die grond geeft de visitatiecommissie een **positief advies** inzake accreditatie van de bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving van Zuyd Hogeschool.

Namens de voltallige visitatiecommissie,
Utrecht, februari 2020

drs. R. van Aalst
Voorzitter

Aanbevelingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding DBKV een degelijke opleiding is waarin de ontwikkeling van de individuele student centraal staat. Er is een hechte leergemeenschap van docenten en studenten. De eindwerken laten het beoogde eindniveau van een hbo-bachelor zien.

Met het oog op de toekomst geeft de commissie volgende suggesties ter overweging:

- Formuleer een duidelijke visie op de kunstvakdocent van de toekomst, bepaal op basis daarvan de focus van de opleiding en maak keuzes;
- Denk na over (vormen van) een didactisch concept dat de opleiding wil inzetten en deel de al bestaande good practices met elkaar;
- Versterk het aandeel formatieve beoordeling in het toetsprogramma;
- Laat studenten bij hun afstudeeronderzoek werken vanuit brede overkoepelende thema's en versterk zo ook de rol van DBKV als kenniscentrum.

dr. M.J.H. van der Weiden
Secretaris

Inleiding

De bachelor Docent Beeldende Kunst en Vormgeving (DBKV) is een ongedeelde en ongegradeerde docentenopleiding. Ongedeeld wil zeggen dat wordt opgeleid voor alle disciplines beeldende kunst en vormgeving. Ongegradeerd wil zeggen dat afgestudeerden volledig bevoegd zijn voor (vrijwel) alle vormen van onderwijs. De hoofdactiviteit van kunstvakdocenten is het verzorgen van onderwijs in beeldende kunst en vormgeving binnen verschillende sectoren/fasen van het reguliere onderwijs (binnenschools) en het geven van lessen, cursussen of het opzetten en begeleiden van projecten binnen de (buitenschoolse) kunsteducatie of de amateurkunst. Dit betreft zowel onderwijs in kunsttheorie, kunstgeschiedenis, als onderwijs in het ontwikkelen van kunstzinnige vaardigheden van cursisten.

De instelling

Zuyd Hogeschool is gevestigd in Maastricht, Heerlen en Sittard. De hogeschool heeft het onderwijs, onderzoek en praktijk georganiseerd in academies. Hier ontwikkelen de studenten zich tot professionals. Via de academies komen bedrijven en instellingen makkelijk in contact met studenten voor stageplekken, opdrachten en traineeships. De meeste academies vallen samen met een opleiding. Soms bestaat de academie uit een beperkt aantal opleidingen die sterk met elkaar verweven zijn. Zuyd heeft 29 academies. De Maastricht Academy of Fine Art and Design (MAFAD) omvat de bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving, de bacheloropleiding Autonome Beeldende Kunst en de afdeling Design van de bacheloropleiding Vormgeving. MAFAD verzorgt ook de mastertrack Artistic Matters van de Master of Arts in Fine Art and Design.

De opleiding

De opleiding DBKV is een voltijdse vierjarige opleiding (240 EC). Naast de vierjarige voltijdvariant is er een tweejarige verkorte KOP-studie (60 EC) voor studenten in het bezit van een bachelordiploma in de beeldende kunsten en vormgeving. Studenten worden opgeleid tot startbekwame kunstvakdocenten die zowel onderwijs kunnen verzorgen in het reguliere onderwijs als lessen kunnen geven en projecten kunnen begeleiden in buitenschoolse kunsteducatie of de amateurkunst. De opleiding wordt in de Nederlandse taal aangeboden. De officiële naam van de opleiding is Nederlands, maar daarnaast wordt de naam Fine Arts and Design in Education (afgekort tot FADE) gebruikt. Ook in het voorlichtings- en

wervingsmateriaal wordt veel gebruik gemaakt van Engelse slogans (More than Art only, Something for you?). Het panel vindt het Engelse taalgebruik niet goed passen bij de voertaal van de opleiding en de Nederlandse context waar ze zich op richt.

De opleiding DBKV telde op 1 oktober 2018 78 studenten. Er zijn per 1 september 2018 30 nieuwe studenten in de opleiding ingestroomd. Het totaal aantal FTE bedroeg per 1 oktober 2018 4.4 FTE (10 docenten). Op dit moment zijn er negen docenten werkzaam. Tevens is er een kleine flexibel inzetbare ruimte voor inzet van gastdocenten en zijn er werkplaatsinstructeurs beschikbaar.

De opleiding heeft gekozen voor een opbouw van het vierjarig curriculum die overeenstemt met haar visie op wat de inhoudelijke kernen (rode draden) van de opleiding zijn. De opleiding heeft als de rode draden in het curriculum geformuleerd:

- de ontwikkeling van het artistiek vermogen (140 EC),
- de ontwikkeling van het pedagogisch-didactisch vermogen (27 EC),
- de integratie van artistiek vermogen met het pedagogisch-didactisch vermogen en de andere competenties in de beroepspraktijkvorming (43 EC).

De competenties (Omgevingsgericht, Kritisch Reflectief & Onderzoekend en Interpersoonlijk) worden ontwikkeld binnen (onderwijseenheden van) deze rode draden. Daarnaast heeft het programma een keuzeruimte van 30 EC.

Sinds de vorige visitatie in 2013 heeft de opleiding DBKV de mogelijkheid en wenselijkheid verkend om het werkveld van kunstvakdocenten te verbreden. Ze voert hierover overleg met vertegenwoordigers van het werkveld en in het landelijk opleidingsoverleg. Deze verkenningen worden per 2019-2020 in het curriculum verwerkt, onder andere via aanpassingen in stagemogelijkheden. Het curriculum is sinds 2013 meer afgestemd op individuele studenten en omvat nu in de leerlijn Praktijk Kunst en Vormgeving een afwisseling van vaardigheidsonderwijs en projectonderwijs. De leeromgeving is versterkt naar een leeromgeving als laboratorium met onderzoekend leren en whole task onderwijs. Per 2019-2020 wil de opleiding de bruikbaarheid van verschillende documenten meer bruikbaar maken voor docenten en studenten.

De visitatie

Zuyd Hogeschool heeft aan AeQui VBI opdracht gegeven de onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met de opleiding een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden.

De visitatie heeft op 10 december 2019 plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven. De commissie heeft zich daarbij expliciet georiënteerd aan het cluster waarin deze opleiding geplaatst is. Ook is rekening gehouden met de andere kunstopleidingen binnen Zuyd Hogeschool. Dit is met het voltallig panel gedaan, tijdens het voorbereidend overleg, en afsluitend bij de oordeelsvorming. De hiertoe benodigde kennis was aanwezig in (een deel van) de commissie.

De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd; aan het einde van de visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie.

Deze rapportage is in januari 2020 in concept toegestuurd aan de opleiding; de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

Op initiatief van de opleiding gaat een ontwikkelgesprek plaatsvinden in de loop van 2020. De resultaten van dit ontwikkelgesprek hebben geen invloed op de in dit rapport weergegeven beoordeling.

1. Beoogde leerresultaten

De bacheloropleiding DBKV leidt studenten op tot startbekwame kunstvakdocenten voor het brede werkveld van binnenschoolse en buitenschoolse kunsteducatie. De commissie vindt het een sterk punt dat de beoogde leerresultaten zijn gebaseerd op een landelijk vastgesteld profiel. Door deze verankering voldoen ze aan de eisen van inhoud, niveau en oriëntatie. De opleiding richt zich duidelijk op de toekomstige kunstvakdocent en op verbreding van het werkveld. De contacten met het werkveld zijn stevig en zullen de opleiding helpen haar ambities waar te maken. Wel adviseert de commissie de visie duidelijker te formuleren, zodat de kernwaarden meer doorleefd worden en studenten een helderder beeld hebben van de mogelijkheden van beeldende kunst in het onderwijs en waarom ze zouden moeten kiezen voor de opleiding aan Zuyd Hogeschool. De commissie adviseert de opleiding concrete keuzes te maken en tot een heldere focus te komen. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Bevindingen

De zelfevaluatie beschrijft dat de bacheloropleiding DBKV studenten opleidt tot startbekwame kunstvakdocenten voor het brede werkveld van binnenschoolse en buitenschoolse kunsteducatie. De opleiding baseert zich daarbij op het opleidingsprofiel dat in 2018 landelijk is vastgesteld door het HBO-Netwerk kunstvakdocentenopleidingen (KVDO). Het nieuwe profiel bouwt voort op een eerdere versie uit 2013, heeft een overzichtelijker opzet en houdt rekening met ontwikkelingen in samenleving en onderwijs. De opleiding speelt in het netwerk KVDO een actieve rol en neemt deel aan de peerreviews die georganiseerd worden. Het beroepsprofiel beschrijft de competenties waarover een startbekwame kunstvakdocent moet beschikken:

- artistiek;
- pedagogisch en didactisch;
- interpersoonlijk;
- omgevingsgericht;
- kritisch-reflectief en onderzoekend.

De opleiding heeft een competentiematrix opgesteld om na te gaan of alle beoogde leerresultaten in het curriculum aan de orde komen.

In de zelfevaluatie staat de beroepsvisie nader beschreven. Kunstvakdocenten beschikken over een eigen artistieke visie en een breed scala beeldende vaardigheden. Ze zijn in staat leeromgevingen te ontwikkelen die aansluiten bij de

ontwikkelingen in de maatschappij, en stellen het leerproces van de leerlingen centraal. Ze helpen leerlingen zich te verhouden tot een permanent veranderende samenleving, bijvoorbeeld door ze te ondersteunen in het op kritisch-constructieve wijze hanteren van media en in het waarderen van kennis die ze daarin vinden. In de gesprekken tijdens het bezoek blijkt dat docenten de rol van kunstvakonderwijs in het voortgezet onderwijs zeer waardevol vinden. Ze zijn van mening dat juist in het kunstvakonderwijs drie van de belangrijkste 21^e-eeuwse vaardigheden aangeleerd kunnen worden: samenwerken, creativiteit en kritisch denken. Daarbij kan de kunstvakdocent (of kunsteducator) de rol van changemaker op zich nemen.

De opleiding heeft, voortbouwend op de beroepsvisie, vijf kernwaarden geformuleerd die passen bij de nieuwe rol van kunstvakdocenten: aandacht, samenwerkend, inspirerend, vakmanschap, ambitieus. In de gesprekken met de studenten komen deze kernwaarden niet spontaan naar voren.

In de zelfevaluatie benoemt de opleiding vier punten om zich de komende jaren op te richten: (1) De kunstvakdocent van de toekomst zal een breder profiel hebben dan voorheen, met een meer initiërende en innoverende rol, met aandacht voor relaties met andere leergebieden en

voor contexten buiten de school. Dat vraagt meer van het persoonlijk leiderschap en het ondernemerschap van de kunstvakdocent.

(2) De kunstvakdocent richt zich op de leerprocessen van individuele leerlingen en kan didactisch maatwerk leveren.

(3) Om studenten in staat te stellen hun eigen profiel te ontwikkelen biedt de opleiding DBKV in het tweede semester van studiejaar 3 ruimte voor individuele profilering (30 EC).

(4) De opleiding wil een centrum zijn voor interprofessionele uitwisseling op het gebied van kunsteducatie voor de regionale omgeving (musea, kunsteducatieve instellingen, scholen en beleidsmakers).

Uit de gesprekken tijdens het bezoek blijkt dat de opleiding het brede regionale werkveld in beeld heeft en structurele contacten onderhoudt met scholen voor voortgezet onderwijs, mbo-instellingen, musea en culturele instellingen. Er zijn vaste afspraken met scholen waar studenten hun binnenschoolse stage kunnen lopen en met culturele instellingen in Maastricht, Sittard, Heerlen en Roermond voor andere types stages en leeractiviteiten. De opleiding wil vo-scholen meer betrekken bij afstudeeronderzoeken door scholen zelf onderzoeksvragen te laten formuleren, in samenwerking met de stagiair.

Wat betreft internationalisering wordt de opleiding beperkt door de regionale oriëntatie die ze gekozen heeft, maar uit de gesprekken blijkt dat studenten door excursies, buitenlandstages en uitwisselingsprogramma's gestimuleerd worden om verder te kijken dan hun directe omgeving. In de zelfevaluatie staat vermeld dat de opleiding op landelijk niveau meedenkt over de betekenis van interculturaliteit en diversiteit.

Overwegingen

De commissie vindt het een sterk punt dat de opleiding actief betrokken is bij het landelijke samenwerkingsverband en dat de gedachtewisseling binnen KVDO heeft geleid tot een richtinggevend beeld van het werkveld, het beroep en de

opleiding. Door deze verankering voldoen de beoogde leerresultaten aan de eisen van inhoud, niveau en oriëntatie.

De commissie vindt het positief dat de opleiding zich duidelijk richt op de toekomst en op verbreding van het werkveld. Daarbij past de aandacht voor persoonlijk leiderschap en dat studenten leren hun persoonlijke verhaal en hun persoonlijkheid te betrekken in hun onderwijs. De contacten met het werkveld zijn stevig en zullen de opleiding helpen haar ambities waar te maken. Er is naar het oordeel van de commissie voldoende aandacht voor de internationale context en globalisering is daarvoor een passend concept, maar aanvullend adviseert de commissie aandacht te blijven besteden aan het feit dat de werkelijkheid groter is dan Limburg. Zo kan bijvoorbeeld het vak kunstgeschiedenis vanuit een meer globaal perspectief behandeld worden.

De commissie adviseert de opleiding de visie duidelijker te formuleren, want uit de gesprekken blijkt dat deze in de praktijk nog niet helemaal bekend en doorleefd is. Docenten noch studenten noemden de kernwaarden en niet alle studenten hebben een helder beeld van de mogelijkheden van beeldende kunst in het onderwijs. De commissie ziet dat er eerste stappen zijn gezet om de kunstvakdocent van de toekomst te beschrijven. Het is de commissie echter nog niet helemaal duidelijk geworden hoe de opleiding aankijkt tegen de rol van changemaker in kunsteducatie, in welke opzichten de opleiding zich onderscheidt van andere en waarom studenten zouden moeten kiezen voor de opleiding aan Zuyd Hogeschool. In het voorlichtingsmateriaal zijn deze zaken helderder omschreven dan in het document 'FADE, Opleiding in transitie', maar ook dan lijken de woorden niet helemaal te passen bij wat de commissie in de gesprekken hoorde. De commissie adviseert de opleiding concrete keuzes te maken en tot een heldere focus te komen. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

2. Onderwijsleeromgeving

In het programma komen de rode draden van de opleiding (beeldende vaardigheden, theorie en de integratie van beide in de beroepspraktijkvorming) afwisselend aan de orde. De commissie vindt het curriculum goed gestructureerd en inhoudelijk compleet. Het programma is wel erg vol, en beweegt van jaar tot jaar mee met de wensen van studenten. De commissie adviseert meer focus aan te brengen. De commissie vindt de leeromgeving uitnodigend en stimulerend, met een goede balans tussen de aandacht voor proces en product. Studenten voelen zich goed begeleid. De commissie beveelt aan meer bewust na te denken over (vormen van) een didactisch concept en de bestaande good practices met elkaar te delen. De docenten zijn enthousiast, deskundig en betrokken bij hun studenten. De beperkte omvang van het docententeam is zowel een kracht als een beperking, zoals het team zich ook bewust is. De opleiding beschikt met de werkplaatsen, atelierruimten en de eigen huiskamer over uitstekende faciliteiten. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Bevindingen

Programma

De bacheloropleiding bestaat uit vier studiejaar, die elk vier blokken van 15 EC omvatten. In de eerste tien blokken komen de rode draden van de opleiding (beeldende vaardigheden, theorie en de integratie van beide in de beroepspraktijkvorming, zoals beschreven in de Inleiding) afwisselend aan de orde. Wat betreft de vaardigheden ligt het zwaartepunt in het begin bij het aanleren van diverse beeldende technieken, later krijgt het vaardighedenonderwijs steeds meer het karakter van een beeldend project, waarin onderzoeksvaardigheden zijn geïntegreerd. Het theorieonderwijs is gericht op onderwijskunde, vakdidactiek en kunsttheorie en -geschiedenis. In de beroepspraktijkvorming maken studenten in stages kennis met educatie in de praktijk, in musea, culturele instellingen en scholen. Het tweede semester van studiejaar 3 (blokken 11 en 12) biedt vrije-keuzeruimte, waarin studenten zich kunnen profileren door te kiezen voor bepaalde minoren binnen of buiten de opleiding, een buitenlandstage of een uitwisselingsprogramma. Studenten kunnen als keuzevak kiezen voor de minor Voorbereiden afstuderen. Hierin ligt de nadruk op onderzoeksvaardigheden en op de voorbereiding van de verschillende afstudeeronderdelen.

Het vierde studiejaar wordt besteed aan het afstudeerprogramma. Dat omvat verschillende onderdelen. Per 2019-2020:

1. een literatuurreview kunsttheorie (6 EC);
2. een kunstpedagogisch en didactisch (KPD) onderzoek om een kunst-educatief project (interventie) te ontwerpen (4 EC);
3. de beroepspraktijkvorming, waarin de ontworpen activiteit wordt uitgevoerd en onderzocht (24 EC);
4. een project beeldend werk inclusief eindexamenexpositie (26 EC).

Ten opzichte van 2018-2019 is de verdeling van studiepunten over de verschillende onderdelen enigszins aangepast, omdat die niet geheel in overeenstemming was met de reële tijdsbesteding van de studenten. Ook zijn in de beroepspraktijkvorming nu de uitvoering van de ontworpen interventie en het eindassessment geïntegreerd, terwijl dat eerder afzonderlijke onderdelen waren. Om het afstudeerwerk beter te spreiden, beginnen studenten nu al in studiejaar 3 aan de literatuurreview. Een inhoudelijke wijziging is dat er geen dataverzameling en -analyse meer wordt vereist bij het onderzoek naar een project in de praktijk (interventie). Docenten lichtten in het gesprek met de commissie toe dat het doel van het onderzoek is dat studenten leren hun eigen kunstonderwijs blijvend te innoveren en dat

ze de interne consistentie bij zulk onderzoek weten te bewaken.

In 2019-2020 zal een pilot worden uitgevoerd als alternatief voor het KPD-onderzoek. Samen met een onderzoeker van het lectoraat kunsteducatie van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (AHK) zal de opleiding de studenten laten kennismaken met visual art-based education research, waarbij artistieke onderzoeksprocessen worden ingezet om op de kunsteducatieve praktijk te reflecteren of die te vernieuwen.

Naast de vierjarige bacheloropleiding is er een tweejarige KOP-studie van 60 EC voor wie al een bachelor in een kunstopleiding heeft behaald. Het accent in de KOP-studie ligt daarom op theorie (onderwijskunde, vakdidactiek en kunst- en cultuurgeschiedenis) en beroepspraktijkvorming.

De opleiding streeft naar een leeromgeving als een laboratorium. Elke jaargroep heeft een eigen werk- en onderwijsruimte waar de dialoog plaatsvindt tussen studenten onderling en met de docenten. Studenten werken daar aan hun opdrachten, die zoveel mogelijk gehele beroepstaken omvatten (whole task). Bij de beeldende vakken is zowel het proces als het product van belang. Studenten leggen hun denk- en maakproces vast in een dummy of een reflectieve journal en kunnen daarin hun eigen vorm kiezen. De docenten helpen de studenten hun persoonlijke creativiteit te ontwikkelen. In samenwerking met het lectoraat Autonomie en Openbaarheid in de Kunsten is in 2018-2019 een onderzoeksproject uitgevoerd met eerste- en tweedejaarsstudenten naar een kunsteducatieve methode die leert denken vanuit materiaal en beweging en ook daarop te reflecteren. Dat heeft geleid tot de publicatie 'Van uit het niets'. Bij de theorievakken krijgen de studenten van individuele docenten onderwijskundige visies en daaruit voortvloeiende methodes en werkwijzen aangereikt. Zo maakt een van de docenten de studenten bewust van het overdrachtsproces door als didactische werkvorm als het ware even uit de les te stappen en expliciet te wijzen op hoe

hij op dat moment in zijn eigen les dat proces stuurt (door de vierde wand stappen). Studenten worden gestimuleerd te reflecteren op de aange-reikte onderwijsvisies en een eigen visie op pedagogiek en didactiek te formuleren.

De individuele studieloopbaanbegeleiding vindt ook in de leeromgeving plaats en wordt verzorgd door de jaarcoördinator. Studenten kunnen het initiatief nemen, maar ook de jaarcoördinator kan dat doen, bijvoorbeeld naar aanleiding van het voortgangsoverleg dat het docententeam voert. Studenten zeggen dat ze zich uitgedaagd voelen door hun docenten, op een respectvolle manier. Ze vinden dat er sprake is van een veilige leeromgeving. De behoeften en leerwensen van de studenten, zowel individueel als per jaargroep, staan centraal en het docententeam toont zich steeds zeer bereid om aan die wensen tegemoet te komen. Dat leidt ertoe dat het studieprogramma van jaar tot jaar kan veranderen, zoals bleek uit het gesprek met de studenten.

Personeel

De opleiding wordt verzorgd door negen docenten, van wie de meeste een parttime aanstelling hebben. De docent-studentratio is 1:19. Sommige onderdelen worden samen met de docentenopleiding Muziek verzorgd en voor andere worden gastdocenten ingezet. Zo wordt er dit jaar in de propedeuse een reeks colleges met filosofen georganiseerd, en verzorgen twee alumni van de KOP-studie een nieuw skillslab voor propedeusestudenten.

Alle docenten zijn in het bezit van een didactische kwalificatie. Er is geregeld formeel en informeel overleg. De docenten zijn van mening dat alle vereiste deskundigheden aanwezig zijn, maar denken dat een groter team zou bijdragen aan verbreding van het onderwijs. Meer mensen zouden andere ideeën en expertise kunnen inbrengen, zoals nu al blijkt bij de inbreng van het lectoraat, wat leidt tot een versnelling van de ontwikkelingen. Een voordeel van de kleine omvang van het team is dat docenten vanzelf dingen

samen doen, omdat ze elkaar steeds nodig hebben om alles gedaan te krijgen.

Voorzieningen

De opleiding is gehuisvest in het pand van de Kunstacademie Maastricht aan het Herdenkingsplein. De opleiding heeft een eigen 'huiskamer' met een kleine bibliotheek, ruimte voor overleg en informele uitwisseling. Studenten en docenten treffen elkaar daar en beschouwen het als het centrale punt van de opleiding. Daarnaast heeft elke jaargroep een eigen atelierruimte. Vierdejaarsstudenten die groot of 'vies' werken hebben een eigen (deel van een) lokaal als atelierruimte. Studenten hebben vrijwel onbeperkt toegang tot de verschillende werkplaatsen van de academie (keramiek, metaal, hout, textiel en grafisch). Tijdens de rondleiding kon de commissie vaststellen dat de werkplaatsen goed geoutilleerd zijn en dat er altijd werkplaatsinstructeurs aanwezig zijn om te helpen met materialen en apparatuur. Desondanks maken de studenten relatief weinig gebruik van de werkplaatsen om aan hun projecten te werken. Een minpunt van het gebouw is de slechte toegankelijkheid voor mensen met een beperkte mobiliteit.

De opleiding verschaft algemene informatie over het onderwijsprogramma en de verschillende procedures, commissies en functionarissen in de Onderwijs- en examenregeling en de studiegids. Informatie over de verschillende studieonderdelen staat in de vakformats en de afstudeerhandleiding. De studenten gebruiken de vakformats nauwelijks en baseren zich op de mondelinge informatie die de docenten aan het begin van een vak geven. De opleiding gaat zich daarom herbezinnen op de rol van de vakformats, want het samenstellen ervan kost jaarlijks de nodige inspanning.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat het curriculum goed doordacht is. De structuur van het programma is overzichtelijk door de jaarplanning in blokken en door het weekrooster waarin activiteiten zijn gekoppeld aan vaste dagen. De verdeling

in studiepunten over de drie rode draden (artistiek vermogen, pedagogisch-didactisch vermogen en de integratie van beide in de beroepspraktijkvorming) riep bij de commissie in eerste instantie vragen op: het aandeel voor het pedagogisch-didactisch vermogen (27 EC) lijkt nogal beperkt, zeker gezien het grote belang dat DBKV hecht aan het opleiden van de kunsteducator van de toekomst, voor een breder en minder traditioneel werkveld. De commissie is zich ervan bewust dat de ontwikkeling van dit vermogen ook aan de orde komt in de beroepspraktijkvorming, en dat een relatief groot aandeel voor de ontwikkeling van het artistiek vermogen landelijk gezien niet ongebruikelijk is. De commissie adviseert om nog eens helder te formuleren waar DBKV voor wil opleiden en op basis daarvan de aandacht voor de verschillende onderdelen te bepalen en te onderbouwen.

Het programma is naar het oordeel van de commissie inhoudelijk compleet. De stapsgewijze introductie in de verschillende technieken en de kennismaking met de werkplaatsen werkt goed. Het programma is wel erg vol, en beweegt van jaar tot jaar mee met de wensen van studenten. Aan de ene kant is het goed dat de opleiding daarvoor oog heeft, aan de andere kant wekt het een enigszins stuurloze indruk en komt er steeds wat bij in het programma zonder dat er elders iets af gaat. De commissie krijgt het gevoel dat de opleiding de studenten niet wil sturen om hen zoveel mogelijk vrij te laten in hun ontwikkeling, maar adviseert toch om een duidelijker focus te kiezen en op basis daarvan keuzes te maken. Beter een paar onderwerpen diepgaand behandelen en aandacht besteden aan transfer, dan koste wat kost alles behandelen. De aanpassing van het afstudeerjaar is in de ogen van de commissie een verbetering. De commissie vindt het ook een goede ontwikkeling dat voor het KPD-onderzoek geen data-analyse meer wordt vereist. De commissie adviseert daarnaast het taalgebruik aan te passen en niet te spreken over interventies, waar het in feite om lessen of projecten gaat. Interventies roepen de verwachting op van een grootschaliger aanpak met statistische gegevens-

verwerking. Dat is in het kunstonderwijs immers zelden aan de orde.

De commissie vindt de leeromgeving uitnodigend en stimulerend, met een goede balans tussen de aandacht voor proces en product. Studenten voelen zich goed begeleid en de commissie ziet het als de kracht van de opleiding dat ze in staat is de studenten in hun ontwikkeling verder te helpen, mede door de aanpak af te stemmen op de individuele student. Er is geen overkoepelend didactisch concept. Een aantal docenten heeft interessante werkwijzen ontwikkeld, zoals het gebruik van de vierde wand en het lectoraatsonderzoek 'Van uit het niets'. De commissie beveelt aan dergelijke good practices met elkaar te delen en meer bewust na te denken over (vormen van) een didactisch concept dat de opleiding wil inzetten. De commissie ziet in de eindwerken de beoogde kritische reflectie en eigen visie van de studenten op pedagogiek en didactiek nog niet helemaal terug. De opleiding kan dit versterken.

De belangstelling van studenten voor buitenlandstages neemt toe, maar de aandacht voor internationalisering in het programma blijft beperkt.

De docenten zijn enthousiast, deskundig en betrokken bij hun studenten. De beperkte omvang van het docententeam is zowel een kracht als een beperking, zoals het team zich ook bewust is. De commissie beveelt aan een proactief personeelsbeleid te voeren, met aandacht voor continuïteit (gezien de leeftijdsopbouw van het team) en diversiteit. De commissie vindt het sterk dat de docenten zich steeds opnieuw uitvinden en open

staan voor verandering. Er is teamonderwijs ingevoerd bij de projecten, waardoor docenten minder individualistisch les geven. De commissie meent dat het nu tijd is voor een volgende stap naar nog meer openheid. De gebruikte metafoor van DBKV als een familie past naar het oordeel van de commissie niet goed in een onderwijscontext en zou beter vervangen kunnen worden door een meer zakelijke term die ook de constructieve samenwerking weergeeft, zoals community. De beoogde samenwerking met het lectoraat van de AHK kan aan de hand van een duidelijk kunsteducatief concept de kwaliteit van het docententeam verder verhogen.

De opleiding beschikt met de werkplaatsen, ateliersruimten en de eigen huiskamer over uitstekende faciliteiten. De voordelen van een kleine opleiding zijn duidelijk zichtbaar: onderlinge betrokkenheid en korte lijnen. De studenten voelen zich gekend en kunnen zich in de leeromgeving goed ontwikkelen. De studenten maken naar verhouding weinig gebruik van de werkplaatsen en kiezen liever voor hun eigen bureau. Om de drempel naar de werkplaatsen te verlagen, zouden de docenten er meer onderwijs willen geven. Dat lijkt de commissie een goede suggestie. Het viel de commissie overigens op dat in de gesprekken tijdens het bezoek de rol van de werkplaatsbeheerders en -instructeurs voor studenten als informatiebron en voor hun specifieke deskundigheid opvallend weinig aandacht kreeg.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

3. Toetsing

De commissie is van oordeel dat de opleiding een degelijk toetsstelsel hanteert. Er zijn mechanismen om de validiteit en betrouwbaarheid te garanderen en docenten werken aan hun bekwaamheid als examinator. De borgingsagenda en het jaarverslag van de examencommissie laten zien dat de commissie haar werk serieus uitvoert en aanwijzingen geeft als verbetering nodig is. De opleiding hecht niet alleen belang aan een goede summatieve toetsing, maar ook aan formatieve beoordeling. Dat blijkt uit de regelmatige mondelinge feedback die studenten krijgen, het gebruik van reflectieve journals en de nieuwe opzet van het beoordelingsformulier dat is uitgebreid met self-assessment. De commissie meent dat de formatieve toetsing nog versterkt kan worden, waardoor het toetsprogramma ook minder vol wordt. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Bevindingen

Toetsing in DBKV is gebaseerd op het Toetsplan 2019 dat samen met de opleidingen Vormgeving, Communication and Multi-media Design (CMD) en Autonome Beeldende Kunst is opgesteld. Dit toetsplan beschrijft de kwaliteitskaders voor toetsen en beoordelen wat betreft inhoud, organisatie en personeel en is gerelateerd aan het beleid van de hogeschool (Zuyd Toetskompas). Voor de eigen opleiding heeft DBKV een verkorte versie gemaakt die meer hanteerbaar is voor docenten en studenten, en die per 2019-2020 van toepassing is. In het toetsplan benadrukt de opleiding dat toetsing tot doel heeft het verwerven van de competenties te ondersteunen, en dat er daarom zowel formatieve als summatieve toetsen dienen te zijn. Formatieve toetsing heeft het karakter van feedback op tussenproducten en concepten en van coaching.

De opleiding hanteert verschillende toetsvormen, afhankelijk van de leerlijn. In de leerlijn Praktijk Kunst en Vormgeving wordt het beeldende werk beoordeeld via intersubjectieve (werk)beoordelingen, aan de hand van een beoordelingsformulier. Bij de afzonderlijke beeldende vaardigheden is de betreffende vakdocent de beoordelaar, bij de projecten geven de docenten gezamenlijk een oordeel over het proces en het product. In de leerlijn Theorie worden kennis en inzicht getoetst via schriftelijke toetsen (meerkeuze en open vragen), essays, mondelinge examens, werkstukken en presentaties. Het beoordelingsformulier per

toets is gekoppeld aan de specifieke theorie-inhoud. De beroepspraktijkvorming wordt beoordeeld aan de hand van het leerwerkplan, het door de stagebegeleider ingevulde beoordelingsformulier, de stageverslaglegging (verslagen, notulen, logboeken, portfolio), het bekwaamheidsdossier en zelfbeoordelingen. De beoordeling door de stagebegeleider is adviserend, de coördinator beroepspraktijkvorming en een tweede docent bepalen het oordeel. Voor de wijze waarop het eindniveau beoordeeld wordt, zie de beschrijving van het afstudeerprogramma bij standaard 2. Het document Toetsing en visie geeft een overzicht per studiejaar van de toetsmomenten en -vormen. Daarbij wordt ook vermeld welke competenties centraal staan en wat de te toetsen leerdoelen zijn.

Om tot valide en betrouwbare toetsing te komen maakt de opleiding gebruik van een mix aan toetsvormen (methodenmix), beoordelingstaken die representatief zijn voor de beroepspraktijk en een pool van expertbeoordelaars. Er worden vaste beoordelingsformulieren gebruikt. De kwaliteit van toetsing wordt verder bevorderd doordat de teamleider beschikt over de Seniorekwalificatie examinering (SKE) en een aantal docenten de Basiskwalificatie examinering (BKE) gaat behalen. Docenten voeren onderling het gesprek over de hantering van het beoordelingsformulier, de cesuur en alternatieve toetsvormen.

Formatieve toetsing krijgt de vorm van coaching en feedback terwijl de student aan het werk is. De studenten bevestigden tijdens het bezoek dat dit voortdurend gebeurt en dat ze zich gestimuleerd voelen in hun ontwikkeling. Zoals vermeld bij standaard 2 leggen de studenten het proces bij hun beeldende werk vast in een reflectieve journal. De docenten geven hun feedback mondeling en leggen dit niet schriftelijk vast. In de beroepspraktijkvorming vindt intervisie plaats. Studenten nemen verslagen daarvan op in hun bekwaamheidsdossier.

De beoordelingsformulieren zijn gestructureerd aan de hand van de te toetsen competenties. Een recente wijziging is dat de student op het formulier eerst zelf een beoordeling invult (self-assessment), waarna de docent hetzelfde doet. Eventuele verschillen zijn aanleiding tot een ontwikkelgesprek. Bij de beoordeling van een steekproef van de eindwerken (zie standaard 4) heeft de commissie ook de betreffende beoordelingsformulieren bestudeerd. Daarbij valt het de commissie op dat de feedback over het algemeen in negatieve termen is geformuleerd, met nadruk op wat er ontbreekt of niet goed is.

De Arts Faculty Maastricht werkt met één examencommissie. De examencommissie bestaat uit zes academiekamers en de beleidskamer. DBKV heeft samen met Vormgeving-Design, Autonome Beeldende Kunst en de track Artistic Matters van de Master of Arts in Fine Art and Design een gemeenschappelijke academiekamer. De beleidskamer bestaat uit de voorzitters van de academiekamers en een externe deskundige. De beleidskamer is vooral gericht op het ondersteunen van de academiekamers in hun taak de kwaliteit van tentamens en examens te borgen en stelt het jaarverslag op. De ondersteuning bestaat uit het uitwisselen van good practices, collegiale consultatie, uitwisseling van literatuur en terugkoppeling van relevante informatie uit het Netwerk Toetsexpertise en het Beraad van voorzitters van examencommissies. Per studiejaar pakt de beleidskamer een aantal speciale onderwerpen op. Voor 2019-

2020 gaat het om de beoordeling van het eindniveau (interbeoordelaarsbetrouwbaarheid). De academiekamer behandelt binnengekomen verzoeken en klachten van individuele studenten en bereidt het voorgenomen besluit voor dat vervolgens door de voorzitter van de beleidskamer definitief wordt gemaakt.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding een degelijk toetsstelsel hanteert. Er zijn voldoende mechanismen om de validiteit en betrouwbaarheid te garanderen en docenten werken aan hun bekwaamheid als examinator. De borgingsagenda en het jaarverslag van de examencommissie laten zien dat de commissie haar werk serieus uitvoert en aanwijzingen geeft als verbetering nodig is.

De commissie ziet en hoort dat de opleiding belang hecht aan formatieve beoordeling. Dat blijkt uit de regelmatige mondelinge feedback die studenten krijgen, het gebruik van reflectieve journals en de nieuwe opzet van het beoordelingsformulier dat is uitgebreid met self-assessment. De commissie meent dat de formatieve toetsing op verschillende manieren nog versterkt kan worden. Als de tussentijdse feedback schriftelijk wordt vastgelegd, kan een student het later nalezen en er alsnog voordeel uithalen. Het toetsprogramma maakt op dit moment een overladen indruk, met veel toetsen in elk blok en een afstudeerprogramma dat uit verschillende losse onderdelen bestaat. De commissie vraagt zich af of een ander systeem mogelijk is, met eenmaal per jaar een summatieve competentiegerichte beoordeling per rode draad, en tussentijds formatieve, ontwikkelgerichte beoordelingen. De feedback op de beoordelingsformulieren zou niet alleen gericht moeten zijn op wat er ontbreekt of nog niet goed is, maar ook waarderen wat wel goed is en hoe de student zich kan verbeteren. Naast het self-assessment kan ook een peer-assessment een goed instrument zijn. Voor de beoordeling van het afstudeerprogramma, zie standaard 4.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

4. Gerealiseerde leerresultaten

In het afstudeerprogramma laten de studenten zien dat ze beschikken over alle opleidingscompetenties op eindniveau. De commissie vindt dat de studenten knap werk afleveren, van goede kwaliteit. De commissie kan zich vinden in de gegeven beoordelingen: die zijn consistent met het niveau van het afgeleverde werk. In het algemeen zijn de cijfers niet erg hoog, doordat de lat hoog ligt. Studenten moeten op veel verschillende vlakken presteren, ook onderzoeksmatig. De commissie geeft de opleiding in overweging bij het onderzoek te werken vanuit breed overkoepelende thema's, zodat studenten kunnen voortbouwen op eerder werk. De afgestudeerden doen het goed in het werkveld. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Bevindingen

In het afstudeerprogramma laten de studenten zien dat ze beschikken over alle opleidingscompetenties op eindniveau. De opzet van het huidige afstudeerprogramma (2019-2020) staat beschreven bij standaard 2. Ter voorbereiding op het visitatiebezoek heeft de commissie de eindproducten van vijftien studenten bestudeerd. De selectie betreft een representatieve steekproef uit de jaren 2017-2018 en 2018-2019. Voor de studenten van deze jaren bestonden de eindwerken uit:

- beeldend project inclusief deelname aan examenexpositie (15 EC);
- literatuurreview kunsttheorie (6 EC);
- kunstpedagogisch en didactisch (KPD) onderzoek plus interventie (10 EC);
- afrondende beroepspraktijkvorming (23 EC) en intervisie (2 EC);
- eindassessment startbekwaam: bekwaamheidsdossier (3 EC) en eindassessment (1 EC).

Bij de bestudering van de eindwerken trof de commissie interessante onderwerpen aan, en mooi en boeiend beeldend werk. De commissie vindt dat de studenten knap werk afleveren, van goede kwaliteit. De commissie kan zich vinden in de gegeven beoordelingen: die zijn consistent met het niveau van het afgeleverde werk. In het algemeen zijn de cijfers niet erg hoog, met weinig uitschieters.

De opleiding heeft in 2018-2019 een alumni-enquête gehouden. Daaruit blijkt dat 80% van de afgestudeerden in het vakgebied kunsteducatie

werkzaam zijn, deels in loondienst (70%), deels als zelfstandige (5%) of een combinatie daarvan (25%). Een kwart heeft na het afstuderen een vervolgstudie gedaan, veelal in het verlengde van kunst, educatie en/of kunsteducatie. Uit de gesprekken tijdens het bezoek blijkt dat het werkveld enthousiast is over de kwaliteit van afgestudeerden, zowel vakinhoudelijk alsook als collega's. Ze kunnen goede ideeën aandragen en improviseren. Zowel alumni als leden van de werkveldcommissie zien dat de kwaliteit van de afgestudeerden de laatste jaren sterker is geworden, en ook dat alumni meer dan voorheen werkzaam zijn in het veld van de opleiding.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding erin slaagt goede afgestudeerden af te leveren. Het afstudeerprogramma is zwaar en de lat ligt hoog. Studenten moeten op veel verschillende vlakken presteren, ook onderzoeksmatig. Dat verklaart de relatief lage cijfers.

De commissie kan zich vinden in de vrijheid die studenten hebben om hun eigen afstudeerproject te kiezen, maar geeft de opleiding in overweging bij het onderzoek te werken vanuit breed overkoepelende thema's. Studenten kunnen leren van hun voorgangers en zien hoe ze in een traditie staan. Zo kunnen studenten over de jaren heen werken aan interessante en voor het werkveld relevante onderwerpen. Dit zou kunnen bijdragen aan het streven van de opleiding om als kenniscentrum voor de sector te functioneren. De commissie vindt dat de opleiding trots mag zijn op

wat ze op dit vlak al doet, zoals de boekjes 'Innovatie in de kunsteducatie 1 en 2' die het werkveld inzicht geven in de thema's waar de opleiding mee bezig is en hoe ze opleidt tot bevoegen docenten. Deze boekjes zouden moeiteloos ingezet kunnen worden aan het eind van studiejaar 3, ter inspiratie en stimulering van studenten die nadenken over hun KPD-onderzoek.

De bevoegenheid van de afgestudeerden is een sterk punt. De opleiding laat zien waar ze toe opleidt en maakt dat waar.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Naam panellid	Huidige functie en relevante vorige functie(s)
Raoul van Aalst	Programmamanager en voorzitter van visitatiepanels
Pieter Mols	Adviseur bij ContraPunt, cultureel constructiebureau
Fred Wartna	Tot voor kort onderwijsmanager van de opleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving aan WDKA
Ilse van Lieshout	Hoofd van de afdeling Educatie bij Marres, huis voor hedendaagse cultuur
Annemijn Leguijt	studeerde als docent BKV in juni 2019 cum laude af aan de Breitner Academie

De commissie werd bijgestaan door dr. M.J.H. (Marianne) van der Weiden, secretaris gecertificeerd door NVAO.

Alle commissieleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid ingevuld, ondertekend en deze zijn ingeleverd bij NVAO.

Bijlage 2 Programma visitatie

Dinsdag 10 december 2019

Tijdstip	Thema
09.00-10.00 uur	Studenten van verschillende leerjaren begeleiden het panel richting de ateliers, waar ze beknopt zichtbaar maken hoe ze zich positioneren ten aanzien van de door de opleiding gemaakte keuzes, stand van zaken, wensen en voornemens
10.00-11.15 uur	Materiaalbestudering en voorbereiding
11.15-12.45 uur	Interactie met studenten, docenten en alumni (heterogene groep) in ateliers
12.45-13.45 uur	Lunch (laatste half uur inloopspreekuur)
13.45-15.30 uur	Vervolg interactie met studenten, docenten en alumni (heterogene groep) in ateliers
15.30-16.15 uur	Gesprek opleidingsmanagement
16.15-18.00 uur	Beoordelingsoverleg panel
18.00-18.30 uur	Terugkoppeling bevindingen

Bijlage 3 Bestudeerde documenten

- Zelfevaluatie rapport
- Opleiding in transitie
- Overzicht voetnootdocumenten
- Visie 2019
- Informatiebrochure 2018-2019
- Onderwijs- en examenregeling 2019-2020
- Overzicht onderwijsprogramma
- Overzicht verbeteracties onderwijsprogramma 2018-2019
- Studiegids 2019-2020
- Vakformats per studiejaar en voor de KOP-studie
- Beoordelingsformulier
- Overzicht docenten
- Afstudeerhandleiding
- Beoordelingsformulier coach startbekwaamheidsdossier
- Beoordelingsformulier eindassessment
- Toetsing en visie 2019
- Notitie ontwikkelingsgesprekken
- Beoordelingsformulieren per leerjaar
- Eindwerkstukken van 15 studenten